

Brașov

Contemporan '79

Instituționalizat și înconjurat de un bine-meritat prestigiu, Festivalul consacrat teatrului contemporan, la a doua sa ediție, și-a probat eficiența prin selecția de reprezentații oferite publicului și prin numeroasele debateri pe care le-a generat. Festivalul a propus spre clarificare conceptul de teatru contemporan, vizînd dramaturgia și valorile artei teatrale ce o îmbrățișează. Cele două secțiuni (spectacole cu piese originale și reprezentații selectate din repertoriul străin de actualitate) au oferit, laolaltă, un eșantion de lucru, deschis cercetării, comentariului și concluziilor. Parada reprezentațiilor a fost urmată de discuții la obiect, prețioase mai ales prin mărturiile privind experiența creației, mărturii care, odată adunate, vor constitui negreșit fișe ajutătoare pentru istoria teatrului românesc contemporan. S-a desfășurat și un colochiu final, pe tema „Repertoriul contemporan, principală sferă de angajare ideologică a teatrului”, în care referatele — susținute de regizorul Eugen Mercus, directorul Teatrului Dramatic din Brașov, scriitorul Dinu Săraru, directorul Teatrului Mic, criticul Valeriu Răpeanu, directorul Editurii „Eminescu”, și Constantin Măciucă, director adjuncț în Direcția artelor și instituțiilor de spectacol din Consiliul Culturii și Educației Socialiste — au alcătuit un sumar de probleme ale domeniului, trecînd în revistă cîștigurile obținute de piesa originală pe plan editorial cît și, firește, repertorial. Festivalul și Colochiul au cuprins și alte inițiative, concepute ca momente necesare în relația creatorilor cu publicul, în colaborarea artiștilor profesioniști cu amatorii, și au sporit astfel interesul spectatorilor față de această manifestare de cultură teatrală, cu caracter republican. Constituiți în grupe de lucru, participanții la Festival au asistat la spectacolele date de echipele caselor de cultură din Săcele și din Codlea, cu piese de Theodor Mănescu și Dan Tărchilă, s-au întîlnit cu muncitorii și tehnicienii de la Fabrica de utilaj mecanic din Codlea, cu studenții, cu elevii Școlii de partid interjudețene, stabilind, de fiecare dată, dialoguri bogate în învîțăminte. La Festival și la lucrările Colochiului au fost prezenți numeroși dramaturgi, regizori, actori, critici, directori de colective teatrale și activiști culturali, iar la capătul celor nouă zile, un juriu compus din specialiști și

oameni ai muncii, prezidat de artistul emerit Ion Lucian, a decernat distincții.

Ce concluzii putem desprinde, așadar, din desfășurarea Festivalului de teatru contemporan '79 ?

Față de ediția precedentă, în care s-a stabilit un breviar de revendicări la adresa dramaturgiei, datorate actualității, cea de azi s-a arătat în net progres. Ediția '79 a demonstrat, în primul rînd, saltul calitativ al piesei românești; afișul, elocvent, dincolo de stringența propunerilor tematice, a convins prin valoarea expresiei teatrale. S-au jucat îndeosebi piese în premieră absolută, confirmîndu-se astfel caracterul stimulator al Festivalului brașovean. S-au validat în fața publicului noi lucrări, caracterizate prin forță conflictuală, originalitate în compoziție, inedit în psihologia personajelor. *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu, *A cincea lebădă* de Paul Everac, *Scaunul de Tudor Popescu*, *Cer cuvîntul*, dramatizarea romanului lui Dragomir Hloromnea, configurează, toate, dincolo de deosebiri de valoare și de orice fel, o tendință importantă în dramaturgie: vigoare polemică în organizarea conflictului, sondarea mai subtilă în zone mai puțin cercetate ale realității. S-a conturat, astfel, o dramaturgie ofensivă, o literatură dramatică în care întrebările prevalează asupra răspunsurilor și îndoicirile creează răstornări certitudinilor anchilozate. *Noaptea pe asfalt* și-a revelat, în spectacolul de la Sfîntu Gheorghe, cu finețe construit de Constantin Codrescu, caracterul de dramă a conștiinței; este urmărită analitic traiectoria unor existențe trăite conform normelor unei etici a „absolutului”, ce nu îngăduie confuzia între esență și aparențe sau mistificarea. În spectacolul Teatrului din Brașov, piesa lui Paul Everac *A cincea lebădă*, pledoarie pentru autenticitate, și-a demonstrat incisivitatea polemică. Și *Scaunul de Tudor Popescu*, în pofida reprezentației statice și ilustrative aduse de colectivul teatral din Constanța, captează interesul prin calitatea întrebărilor pe care le iscă, aliind prospectarea unei noi arii tematice cu ineditul expresiei teatrale; piesa se situează într-o zonă cercetată insistent de romanul românesc contemporan, și anume, istoria anilor '50—'60.

Cer cuvîntul, dramatizarea unui roman de debut, în montarea semnată de Anca Ova-

nez-Doroşenco la Teatrul din Botoşani, introduce în peisajul nostru repertorial formula, necesară, a teatrului agitatoric, invitând publicul la acţiune şi la opţiune, chemându-l să se pronunţe asupra valabilităţii unei cereri de intrare în partid. Să adăugăm acestor lucrări şi *Jocul* de Ion Băieşu, care, parţial descifrat în spectacolul secţiei germane a Teatrului din Sibiu, îşi vădeşte totuşi latura gravă, avertizând asupra pericolului degradării relaţiilor familiale în condiţiile unui climat de egoism mic-burghez. Vedem, deci, că secţiunea piesei originale în Festival a devenit o reală selecţie de valori. (În care s-a încadrat prestigios, deşi „în afara temei”, juvenilul şi scăpărătorul spectacol al studenţilor de la I.A.T.C. cu *A treia teapă* de Marin Sorescu, operă de căpătâi a dramaturgiei noastre, apărută în această stagiune.) Aşadar, o îmbucurătoare sporire a carutului artistic al piesei originale: încorporarea cercetărilor sociologice şi a proceselor morale în caractere dramatice puternice şi în situaţii conflictuale revelatorii, rafinarea expresiei teatrale şi lărgirea registruului stilistic.

Ţiştiguri evidente la lectură, nu pe aceeaşi măsură, în spectacole. Festivalul ne-a demonstrat — deşi dezbaterile nu au insistat de ajuns asupra acestei situaţii — că în

valorificarea scenică a pieselor originale nu există o coordonare, un sistem de priorităţi. Lungul drum al piesei către scenă, şi mai ales cel al operii importante, e presărat adesea cu pietricelele indiferenţei, ale inerţiei birocratice. Dacă piesele „uşoare”, subliteratură, maculatură conjuncturală se difuzează adesea lesne, rapid, spre bifarea unor puncte din plan şi sporirea numărului de piese în premieră absolută (semnate mai ales de „autori locali”), lansarea pieselor cu adevărat izbutite e lăsată, prea adesea, la voia întâmplării. Harnicele, sîrguincioasele colective dramatice din ţară manifestă cele dintii (cun s-a văzut şi din afluş Festivalului) iniţiativa preluării titlurilor inedite, a difuzării lor imediate; dar, trebuie să recunoaştem că nu totdeauna aceste prompte „ediţii princeps” sînt şi cele mai bune, cele mai îngrijite, deşi înglobează serioase investiţii de muncă şi de devotament. Aşa se face că, în timp ce pe scenele Naţionalelor sau pe ale altor mari teatre din Capitală, se pot vedea, în această stagiune, fleacuri ce contrazic conceptul de dramaturgie originală, acte din pagini vechi, cu glorie apusă, adunate în reprezentaţii-coupé, sau recitaluri de versuri cu funcţia de înlocuitor de literatură dramatică, piese substanţiale, ca acelea prezentate la Braşov, rămîn, adesea,

Premiile

Premiul pentru cel mai bun spectacol

- **GENEROASA FUNDAŢIE** de Antonio Buero Vallejo, la Teatrul Naţional din Bucureşti.

Premiul pentru cea mai bună opţiune repertorială din domeniul dramaturgiei româneşti contemporane

- **TEATRUL MAGIAR DE STAT DIN SFINTU GHEORGHE**, pentru piesa *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu.

Premiul pentru cea mai bună opţiune repertorială din domeniul dramaturgiei străine contemporane

- **TEATRUL NAŢIONAL DIN BUCUREŞTI**, pentru piesa *Generoasa Fundaţie* de Antonio Buero Vallejo.

Premiul pentru regie

- **ALEXA VISARION**, pentru realizarea spectacolului *Da sau Nu* de Aleksandr Ghelman, la Teatrul Giuleşti.

Premiul pentru scenografie

- **PAUL BORTNOVSCHI**, pentru decorurile şi costumele spectacolului *Generoasa Fundaţie*.

Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol masculin (ex-aequo)

- **OVIDIU IULIU MOLDOVAN**, pentru rolul *Tomas* din *Generoasa Fundaţie*.
- **VISKY ÁRPÁD**, pentru rolul *Eugen* din *Noaptea pe asfalt*.

Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol feminin

- **COCA BLOOS**, pentru rolul *Dufy* din *A cincea lebădă* de Paul Everac, la Teatrul Dramatic din Braşov.

Premiul special al juriului

- **SEBASTIAN COMĂNICI**, pentru rolul *Păun* din *Cer cuvîntul de Dragomir Horomnea*, la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoşani.

la prima (și nu totdeauna deplin semnificativă) tălmăcire scenică. Fapt, iarăși, insuficient discutat la Colocviu.

S-a desenat limpede, în urma acestor confruntări grăitoare, nevoia unei strategii a afirmării piesei „dificile”, strategie elaborată de un veritabil stat-major, care să vegheze asupra destinelor dramaturgiei originale, pornind de la criteriul axiologic, de la o știință a valorificării ideii și cuvintului, de la o ierarhie a priorităților și de la o tactică a difuzării.

În secțiunea piesei străine, mai săracă în titluri noi (ceea ce denotă o îngustare a cimpului de cercetare a repertoriului străin de actualitate), textele propuse au câștigat, în schimb, în elocvență, prin valorificarea lor scenică. Pe drept, cele mai multe distincții i-au revenit spectacolului Teatrului Național, *Fundația de A. B. Vallejo*, montare excelentă (în regia lui Horea Popescu), cu un relief deosebit în ocuparea planurilor de joc, în structurarea perspectivelor asupra vieții, a realității, a modului cum poate fi înțeleasă libertatea, dinăuntru celelei condamnăților la moarte. Premiul pentru regie i-a revenit lui Alexa Visarion, creatorul reprezentației *Da sau Nu* de Aleksandr Ghelman la Teatrul Giulești, mon-

tare incandescentă, euceritoare prin autenticitatea tipurilor și a relațiilor, relevabilă și prin modelarea unei expresivități teatrale leonice, despuiate de efecte. Constatări care certifică, din nou, puterea mișcării noastre teatrale de a construi exemplar viața scenică, de a descoperi metafore elocvente și de a invita la reflecție, într-un demers realist, bazat pe școala românească de actorie.

Nu s-a discutat suficient la Brașov — aproape că nu s-a discutat deloc — despre interpretarea actorului în dramaturgia contemporană. Reflectoarele atenției concentrându-se, firesc, asupra repertoriului, rămâne în sarcina ediției viitoare analiza în detaliu și sinteza modalităților de joc, a configurațiilor stilistice, a structurilor interpretative, acordarea lor la necesitățile atât de variate și de complexe ale repertoriului contemporan. După cum rămân, în continuare, înscrise pe agenda dezbaterilor noastre nenumărate alte idei, sugerate de reprezentațiile văzute la Brașov. Meritul principal al unei atare manifestări de cultură teatrală rezidă în unghiul de investigație pe care-l deschide, în schimburile de opinii pe care le suscită — puncte pe deplin câștigate în actuala ediție a Festivalului de teatru contemporan.

Mira Iosif

Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol episodic

- VICTOR IONESCU, pentru rolul Profesorul Greavu din *A cincea lebădă*.
- ȘTEFAN ALEXANDRESCU, pentru rolul Secretarul Uică din *A cincea lebădă*.
- SIGRID ZACHARIAS, pentru rolul Colega din *Jocul de Ion Băieșu*, la Teatrul de Stat din Sibiu, secția germană.

Premiul pentru debut

- FLORIN FĂTULESCU, pentru regia spectacolului *Alegeți-l singuri* de Ivan Bukovčan, la Teatrul „Valca Jiului” din Petroșani.

Diploma revistei „Teatru”

- EUGEN MERCUS, pentru regia spectacolului *A cincea lebădă*, la Teatrul Dramatic din Brașov.

Diploma revistei „Vatra”

- ANCA OVANEZ-DOROȘENCO, pentru regia spectacolului *Cer cuvintul*, la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani.

Diploma revistei „Astra”

- EMIL BIRLĂDEANU, pentru rolul Grozu din *Scaunul de Tudor Popescu*, la Teatrul Dramatic din Constanța.

Mențiune

- JUDIT FEKETE KOTAY, pentru decorurile spectacolului *Jocul*.

Diploma specială a Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale (A.T.M.)

- STUDIOUL INSTITUTULUI DE TEATRU „I. L. CARAGIALE”, pentru spectacolul *A treia țepă de Marin Sorescu*, în premieră absolută (prezentat în afara concursului, de studenții anului III, clasa profesor Beate Fredanov, asistent Ion Caramitru).